

ชุดวิชา 41719

กฎหมายกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศและข้ามชาติที่สำคัญ

หน่วยที่ 8

ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

อาจารย์ ดร. สุปัตรา แผนวิจิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช



ความหมาย รูปแบบและสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์

- ความหมายของการค้ามนุษย์
- รูปแบบของการค้ามนุษย์
- สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

ความหมายของการค้ามนุษย์มีความแตกต่างกันตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่กำหนดองค์ประกอบของความผิดฐานค้ามนุษย์ แต่โดยรวมหมายถึง การจัดหา การนำพาและการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทั้งการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ความหมายของการค้ามนุษย์

- พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) แนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ข้อ 3 ได้กำหนดความหมายคำว่า
- “การค้ามนุษย์” ให้หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลมีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความวัตถุประสงค์ในการแสวงประโยชน์ ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น
- รวมทั้งการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาส หรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย ให้ถือว่าการจัดหา ขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็กเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์เป็นการค้ามนุษย์ แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใดๆ ที่ระบุไว้

■ ความหมายของการค้ามนุษย์ตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เชื้ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(๒) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่ วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอทาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา ๖/๑ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖/๑ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(๒) ขู่เชิญด้วยประการใด ๆ

(๓) ใช้กำลังประทุษร้าย

(๔) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้

(๕) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(๖) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำได้กล่าวข้างต้น

ถ้าได้กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

มาตรา ๖/๒ บทบัญญัติในมาตรา ๖/๑ ไม่ใช้บังคับกับ

(๑) งานหรือบริการซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารสำหรับงานในหน้าที่ราชการโดยเฉพาะ

(๒) งานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

(๓) งานหรือบริการอันเป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาลหรือที่ต้องทำในระหว่างการต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล

(๔) งานหรือบริการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในขณะที่

ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

รูปแบบของการค้ามนุษย์

■ การค้าประเวณี

- การค้าประเวณี หมายความว่า “การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใดหรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นอันเป็นการลำเอียงเพื่อสินจ้างหรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ” การค้ามนุษย์ในรูปแบบนี้คือ การนำมนุษย์ไปเป็นโสเภณี อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

■ การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก

- สื่อลามก หมายถึง เป็นการแสดงออกในรูปภาพเปลือย เห็นอวัยวะเพศ มีเนื้อหาร่วมเพศ กระตุ้นให้เกิดความใคร่ทางกามารมณ์ เช่น ภาพหญิงเปลือยท่อนบนมีมือข้างหนึ่งถือโทรศัพท์กดอยู่บนอวัยวะเพศ เป็นต้น สามารถปรากฏได้ในสื่อทุกรูปแบบ คลิปวิดีโอ การ์ตูน หรือการเขียนพรรณนาให้เกิดจินตนาการ
- การผลิต คือ การกระทำถ่ายคลิปต่าง ๆ การเผยแพร่ คือการจำหน่าย กรณีนี้จะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ต่อเมื่อ ถ้าเป็นผู้ใหญ่ต้องมีการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับจึงจะเป็นความผิด ถ้าเป็นเด็กไม่ต้องการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับก็เป็นความผิด

■ การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

- การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น หมายถึง การใช้เพศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์หรือให้ขายสินค้าได้ แต่การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่นด้วย เช่น การเปลือยกาย ซึ่งเป็นการแสดงลามกอนาจารในสถานที่สาธารณะหรือแสดงสิ่งที่น่าอัปอายต่อหน้าธารกำนัล จึงจะเข้าลักษณะความผิดฐานค้ามนุษย์ กรณีรูปแบบนี้ ถ้าเป็นผู้ใหญ่ต้องมีการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับจึงจะเป็นความผิด ถ้าเป็นเด็กไม่ต้องมีการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับก็เป็นความผิด

■ การเอาคนลงเป็นทาส

- อนุสัญญาต่อต้านการเอาคนลงเป็นทาส (Slavery Convention (1926)) ได้นิยามคำว่า “ทาส” ว่าหมายถึง “สถานะหรือเงื่อนไขที่บุคคลหนึ่งมีอยู่เหนือบุคคลอื่นโดยมีการใช้อำนาจทุกอย่างอันพึงมีในฐานะเป็นเจ้าของ”
- นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ยังบัญญัติว่า ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท และต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 312 ทวิ หากเป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี หรือหากเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำต้องรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย

■ การนำคนมาขอทาน

- รูปแบบการค้ามนุษย์โดยการนำคนมาขอทานเป็นลักษณะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อจัดระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทาน การควบคุมการขอทาน และแยกผู้แสดงความสามารถออกจากการเป็นผู้ทำการขอทาน และกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้ซึ่งหาประโยชน์จากความไม่สมประกอบทางร่างกาย ความอ่อนด้อยทางสติปัญญาหรือสภาพจิตใจของบุคคลอื่น โดยได้บัญญัติความผิดของผู้แสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอทานไว้ในมาตรา 22 ความว่า ผู้ใดแสวงหาประโยชน์จากผู้ทำการขอทานโดยใช้ จ้าง วาน สนับสนุน ยุยงส่งเสริม หรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดให้ผู้อื่นทำการขอทาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

มาตรา ๖/๑ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(๒) ขู่เชือดด้วยประการใด ๆ

(๓) ใช้กำลังประทุษร้าย

(๔) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้

(๕) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(๖) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำความดังกล่าวข้างต้น

ถ้าได้กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

การบังคับต้อว้วะเพื่อการค้ำ

- หมายถึง กรณีที่มีการบังคับต้อว้วะ แล้วนำอว้วะนั้นมาหาประโยชน์
- หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยเจตนาแสวงหาประโยชน์จากบุคคลนั้นโดยการบังคับต้อว้วะเพื่อนำไปขายอีกครั้งหนึ่ง
- ด้วยการกระทำโดยอาศัยการข่มขู่ หรือใช้กำลัง หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่มี ลักษณะการบังคับ การลักพาตัว การฉ้อโกง หรือใช้อำนาจในการละเมิด หรือโดยใช้เงิน หรือ ผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำ ความผิด โดยผู้ถูกรกระทำต้องไม่สมัครใจ หรือต้องอยู่ในภาวะจำยอมหรือเป็นการบังคับถึงจะมีความผิดฐานค้ำมนุษย์

การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล

- การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ได้แก่
- การเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม เช่น การทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องทนทำงานเพื่อخذใช้หนี้ที่ไม่เป็นธรรม หรือที่ตนไม่รู้หรือไม่ได้รับแจ้งล่วงหน้า ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

- รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2561 (Trafficking In Persons Report 2018)
- ประเทศไทยปรับอันดับให้ขึ้นไปอยู่ในกลุ่มティア 2 กลุ่มประเทศที่มีความพยายามในการแก้ไขและตรวจสอบการลักลอบค้ามนุษย์อย่างจริงจัง หลังก่อนหน้านี้สหรัฐฯ จัดอันดับให้ไทยอยู่ในกลุ่มティア 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) 2 ปีติดต่อกัน
 - ประเทศต้นทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
 - เป็นประเทศปลายทางคือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ที่มาจากต่างประเทศ และ
 - เป็นประเทศทางผ่านคือ ใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งเหยื่อการค้ามนุษย์ออกไปยังประเทศอื่น

รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ามนุษย์โดยกำหนดให้ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติและมีการดำเนินการเพื่อป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง

อนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และกฎหมายภายในของประเทศไทย

- อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- อนุสัญญาและความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับอาเซียน
- กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย

อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

■ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1789 (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีทั้งหมด 54 ข้อ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก ส่วนที่ 2 เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ส่วนที่ 3 เกี่ยวข้องกับการลงนาม การให้สัตยาบันของประเทศภาคีต่างๆ

■ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ ได้แก่

- 1) สิทธิที่จะมีชีวิต (Right to Life)
- 2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right to be Protected)
- 3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Right to be Developed)
- 4) สิทธิที่จะได้มีส่วนร่วม (Right to Participate)

- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่อง การค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD ON THE SALE OF CHILDREN, CHILD PROSTITUTION AND CHILD PORNOGRAPHY)

- สารฉบับนี้เป็นพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งว่าด้วยการแสวงประโยชน์จากเด็กทางเศรษฐกิจและทางเพศ โดยมีหลักการที่มุ่งการคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทางเพศ และพัฒนาการทางร่างกายและจิตวิญญาณของเด็ก คือ การห้ามให้มีและกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาสำหรับการค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก และได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้
- การค้าเด็ก หมายถึง การกระทำที่เด็กถูกส่งมอบโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไปยังอีกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์
- การค้าประเวณีเด็ก หมายถึง การใช้เด็กในกิจกรรมทางเพศเพื่อค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์
- สื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก หมายถึง การนำเสนอกิจกรรมทางเพศหรือ ส่วนใดในทางเพศของเด็กจากตัวตนจริง หรือการจำลองเพื่อจุดประสงค์ในทางเพศ
- กำหนดมาตรการในการกำหนดเขตอำนาจความผิดการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการสืบสวน สอบสวนหรือกระบวนการทางอาญา ซึ่งรัฐภาคีต้องดำเนินการตามสนธิสัญญาหรือความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือที่มีอยู่ระหว่างกัน
- กำหนดมาตรการในการริบทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด
- การจัดมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ได้แก่ กระบวนการพิจารณาคดีที่คำนึงความต้องการเป็นพิเศษของเด็ก การคุ้มครองเอกลักษณ์ความเป็นส่วนตัวของเด็กและพยาน เป็นต้น

- อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000)
- เป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานระดับสากลเกี่ยวกับการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม
- การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กนับเป็นก้าวสำคัญของไทยในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในการขอความร่วมมือจากภาคีอื่นๆ ตามอนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ในการสืบสวน สอบสวน ติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อันจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 เป็นกฎหมายอนุวัติการสำหรับอนุสัญญาฯ และพิธีสารฯ ดังกล่าวแล้ว

- พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children)
- เป็นพิธีสารแนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ
 - 1) เพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก
 - 2) เพื่อให้การคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ดังกล่าวโดยเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างเต็มที่
 - 3) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีเพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของรัฐภาคีนั้น
- พิธีสารฉบับนี้ให้ใช้บังคับในการป้องกัน การสอบสวนรวมถึงการฟ้องร้องดำเนินคดีสำหรับความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในกรณีที่ความผิดนั้นมีลักษณะข้ามชาติ ตลอดจนให้ใช้บังคับกับการคุ้มครอง สำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในฐานความผิดดังกล่าว

อนุสัญญาและความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับอาเซียน

- ความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ในอาเซียนดำเนินการทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคีผ่านกลไกความตกลงต่าง ๆ ได้แก่
- ปฏิญญาอาเซียนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์
- ความตกลงร่วม (MOU) ในภูมิภาคอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อต้านการค้ามนุษย์
- การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime – AMMTC)
- การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC) ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจาและผู้แทนจากองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายแนวทางแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในภาพรวมของอาเซียน และเพื่อติดตามผลการดำเนินงานที่ผู้นำและที่ประชุมระดับรัฐมนตรีได้วางแนวทางไว้ตามมติที่ประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC) โดยจัดประชุมทุกปี

- **อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ค.ศ. 2014 ([ASEAN Convention against Trafficking in Persons, especially Women and Children \(ACTIP\)](#))**
- วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน และเป็นการต่อยอดปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ซึ่งรับรองเมื่อปี พ.ศ. 2547 อนุสัญญานี้มีจุดประสงค์หลัก คือ (1) ป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (2) คุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบรรดาภาคีให้บรรลุวัตถุประสงค์
- **ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration against Trafficking in Persons Particularly Women and Children)**
- เป็นการสมาชิกประเทศอาเซียนมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรและพิธีสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย การคัดแยกเหยื่อออกจากผู้กระทำผิด และการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ โดยมีมาตรการในการดำเนินงาน อาทิ จัดตั้งศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อการป้องกันและขจัดกระบวนการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก

- สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (ASEAN MLAT))
- โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของบรรดาภาคีในสนธิสัญญา ในเรื่องการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน และการฟ้องคดี เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา โดยผ่านความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา เป็นการทำสนธิสัญญาพหุภาคีสอดคล้องกับไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 18 (30) ได้กำหนดมาตรการความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน (Mutual Legal Assistance)

กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

- กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์และโทษทางอาญา
 - มีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 6)
 - มีการกำหนดโทษและความผิดสำหรับผู้ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเตรียมเพื่อกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 7 และมาตรา 8)
 - กำหนดโทษและความผิดสำหรับความผิดที่กระทำความผิดโดยการสมคบกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปรวมทั้งความผิดที่กระทำความผิดโดยการร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม (มาตรา 9 และมาตรา 10)
 - กำหนดให้ความผิดฐานค้ามนุษย์แม้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักรได้ ตามหลักการลงโทษอำนาจสากล
 - กฎหมายกำหนดโทษหนักขึ้นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ เช่น เป็นเจ้าพนักงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ เป็นต้น (มาตรา 13 และมาตรา 14)
 - กฎหมายได้กำหนดให้ความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน (มาตรา 14)

กำหนดให้มีคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

- กฎหมายให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและการกำกับดูแลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจังมากขึ้น โดยการกำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ
- ระดับนโยบาย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรียกโดยย่อว่า “**คณะกรรมการ ปคม.**” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ
- ระดับประสานงานและกำกับดูแล คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เรียกโดยย่อว่า “**คณะกรรมการ ปกค.**” ซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งมาทำหน้าที่เป็นประธาน (หมวด 2)

■ การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองชั่วคราวบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ความคุ้มครองบุคคลที่อาจตกเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์ มีหลายกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่รู้ตัวเองกำลังจะตกเป็นผู้เสียหาย ดังนั้นการดำเนินการตาม มาตรา 33 จึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ควร จะพยายามอธิบายให้บุคคลดังกล่าวเข้าใจสถานการณ์และให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากความร่วมมือจากเหยื่อ/ ผู้เสียหายถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสืบสวนสอบสวนเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
- มีการขยายการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างกว้างขวางที่สำคัญได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในระหว่าง การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ (มาตรา 33) สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 34, 35) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย (มาตรา 36) ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานเป็นการชั่วคราว (มาตรา 37) กำหนดห้ามพนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในความผิดบางฐาน (มาตรา 41)

■ กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

- กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน โดยให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การบริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน มีอำนาจหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ รวมทั้งจัดทำบุคคลและบัญชีทำการส่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบและรับรองทุกปี

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559

- เพื่อใช้ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ โดยมีกระบวนการลดภาระความรับผิดชอบของผู้เสียหายให้มีการสืบพยานผ่านวิธีทัศนทางไกล เพิ่มมาตรการคุ้มครองพยาน และให้การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายมากขึ้น ที่สำคัญได้กำหนดความเข้มงวดในการปล่อยชั่วคราว เพื่อลดปัญหาการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม
- คดีค้ามนุษย์ให้หมายความถึง
 1. คดีที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยตรง ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551
 2. คดีที่มีข้อหาความผิดอื่นที่มีเนื้อหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559

- การนำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์
- กฎหมายได้กำหนดให้ใช้วิธีพิจารณาในระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ ซึ่งแตกต่างไปจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอื่นในศาลยุติธรรมของประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกล่าวหา และกำหนดให้ศาลต้องดำเนินคดีให้เป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา รวมถึงการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

การสืบพยาน

- ในการสืบพยานก่อนฟ้องคดีการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดีหากมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าว **เบิกความที่ศาลอื่น** หรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นซึ่งอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศ โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้
- ให้ศาลดำเนินการพิจารณาและสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาเว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้
- เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอันอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้

ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเชิงลงโทษ

- พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดในเรื่องของค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยนอกจากผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษในทางอาญาแล้ว กฎหมายยังได้ให้อำนาจศาลสามารถกำหนดให้จำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งให้แก่ผู้เสียหายในอัตราที่สูงกว่าค่าเสียหายโดยปกติ อันถือว่าเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการลงโทษจำเลยในทางแพ่ง
- การเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย พนักงานอัยการจะขอรวมไปกับฟ้องคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระหว่าง การพิจารณาของศาล ขึ้นต้นก็ได้
- ถ้าปรากฏว่าในการกระทำความผิดมีการกระทำความทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกาย หรือกดขี่ข่มเหงโดยขาดมนุษยธรรมอย่าง ร้ายแรงต่อผู้เสียหาย เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการ ลงโทษเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับ ฐานะทางการเงินของจำเลย ตลอดจนประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของจำเลยประกอบด้วย
- ในส่วนของคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา และในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีให้ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ในการนี้ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อบังคับคดีให้ เป็นไปตามคำพิพากษา